

Uğurlu nəticələr dünyaya töhfə olacaq

Bayram Salmanov

Azərbaycan dünya dövlətlərinin yekdil qərarı ilə BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) ev sahibliyi edəcək.

Ölkəmiz COP29-a ciddi hazırlaşır, yaşıl, ədalətli, inklüziv və dayanıqlı dünya naminə həmrəyliyi gücləndirmək, müsbət nəticələr əldə etmək üçün səylərini əsirgəmir. Bu tədbirlər zamanı ölkəmiz bəşəriyyəti narahat edən iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizədə digər dövlətlərlə birgə əməkdaşlıq çərçivəsində perspektivli həllər tapacaq.

Qlobal istiləşmənin qarşısını almaq üçün bu günə qədər dünya ictimaiyyəti tərəfindən mühüm addımlar atılsa da, hələ də yeni çağırışlar və təhdidlər var. Artıq qəbul olunmuş reallıq budur ki, qlobal istiləşməni 1,5 C° səviyyədə saxlamaq məqsədilə beynəlxalq ictimaiyyətin səylərini səfərbər edərək təcili tədbirlərin görülməsi çox vacibdir.

Bakıda təşkil ediləcək COP29-da 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün iqlim maliyyəsi üzrə yeni kollektiv kəmiyyət hədəfinin razılaşdırılması üzrə də danışıqlar aparılması nəzərdə tutulur. Ölkə başçımızın qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan bu danışıqların şəffaflıq və inklüzivlik şəraitində irəli aparılması, bundan əvvəl götürülmüş öhdəliklərin və vədlərin yerinə yetirilməsinin sürətləndirilməsi istiqamətində bütün zəruri tədbirləri görəcək.

İqlim dəyişmələrinin mənfi təsirlərinə ən çox məruz qalan inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin üzləşdiyi problemlərin həlli COP29-un gündəliyində duran prioritet məsələlərdən olacaq.

İyulun 8-də Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin üzvlərinin mitinqasiya və adaptasiya, maliyyələşmə, iqlim dəyişmələri və onun biomüxtəlifliyə, su və qida təhlükəsizliyinə olan təsirləri, ərzaq və kənd təsərrüfatı sektorunun hazırkı vəziyyəti, elm, texnologiya və innovasiyanın rolu kimi mövzular ətrafında müzakirələrin aparılması COP29-a hazırlıq mərhələsində planetimiz üçün həyati vacib olan qərarların qəbul edilməsinə öz töhfəsini verəcək.

Prezident İlham Əliyev iyulun 4-də keçirilmiş "Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı plyus" formatında tədbirdə və iyulun 6-da Şuşada təşkil edilmiş Türk Dövlətləri Təşkilatının Dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə Azərbaycanın COP29 zamanı inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında körpü yaratmaq və konsensusa nail olmaq üçün səylərini əsirgəməyəcəyini vurğulayıb. Şuşa Zirvə görüşündə qəbul olunmuş Qarabağ Bəyannaməsində qardaş türk dövlətləri COP29-da effektiv nəticələrin əldə edilməsi üçün Azərbaycana dəstək olacaqlarını bildiriblər. Ölkəmizə olan böyük maraq və rəğbət Azərbaycanın nəhəng beynəlxalq tədbirləri yüksək səviyyədə təşkil etmək qabiliyyətinə inamın və "yaşıl keçid"lə bağlı qəti siyasi iradəsinə etimadın göstəricisidir.

Hazırda Azərbaycanın COP29 prioritetləri müxtəlif dövlət qurumlarının təklifləri əsasında, eləcə də BMT və digər beynəlxalq qurumlarla intensiv müzakirələr nəticəsində 14 təşəbbüsdən ibarət ilkin təkliflər siyahısı hazırlanır. BMT ilə razılaşdırılmaqla COP29-un tematik günlərinin bölgüsü aparılıb. Bir sıra nüfuzlu əcnəbi şəxslərdən ibarət COP29 Beynəlxalq Məşvərət Komitəsinin yaradılması istiqamətində işlər də yekunlaşmaq üzrədir.

COP29-a hazırlıq çərçivəsində təşkilati-logistika sahəsində işlərə, o cümlədən Bakı Olimpiya Stadionunda infrastrukturun qurulmasına başlanılıb.

"Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili"ndə və ölkəmizin COP29-a ev sahibliyi etməyə hazırlaşdığı bir vaxtda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda aparılan yaşıllaşdırma işləri də Azərbaycanın nüfuzunu dünyaya bir daha nümayiş etdirir.

Qeyd edək ki, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun yenidən tikilib qurulması sırasında meşələrin və yaşıllıqların bərpası da vacib məsələlərdən biridir. Bu istiqamətdə ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir və artıq xeyli iş görülüb. Belə ki, Zəngilan şəhərinin giriş hissəsində 55 hektar, Ağdam şəhəri yaxınlığında 11 hektar sahədə yerli iqlim şəraitinə uyğun yaşıllıq salınmışdır.

Qeyd edək ki, Azərbaycan bərpaolunan enerji mənbələri üzrə yüksək potensiala malikdir. Ölkəmizin bərpaolunan enerji mənbələrinin texniki potensialı quruda 135 QVt, dənizdə 157 QVt-dır. Bərpaolunan enerji mənbələrinin iqtisadi potensialı 27 QVt, o cümlədən külək enerjisi üzrə 3 000 MVt, günəş enerjisi üzrə 23 000 MVt, bioenerji potensialı 380 MVt, dağ çaylarının potensialı 520 MVt həcmində qiymətləndirilir.

Enerji resursları ilə zəngin olmasına və dünyada enerji resurslarının ixracatçısı kimi tanınmasına baxmayaraq, Azərbaycanda bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə hər zaman diqqət mərkəzində olub. Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən enerji təhlükəsizliyi siyasətinin təməl hədəflərindən biri də ölkəmizdə bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadənin gücləndirilməsindən ibarətdir.

Bu sahədə görülən işlərin davamı olaraq Prezidentin 2020-ci il 22 sentyabr tarixli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi yanında Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyi yaradılıb və Agentliyin Əsasnaməsi təsdiq edilib.

Ölkəmizdə bərpaolunan energetika sahəsinin inkişaf etdirilməsi, bu sahədə qanunvericilik və institusional mühitin təkmilləşdirilməsi məqsədilə müvafiq qanun və normativ-hüquqi aktlar qəbul edilib.

Ölkə başçısının 2021-ci il 2 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" sənədinin 5-ci bəndində ("Təmiz ətraf mühit" və "Yaşıl artım ölkəsi") iqlim dəyişmələri və onunla mübarizə istiqamətində, eləcə də ölkəmizdə "yaşıl enerji" məkanı prinsiplərinə əsaslanan bərpaolunan enerjinin iqtisadiyyatın bütün sahələrində tətbiqi məsələləri öz əksini tapıb. Belə ki, ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı üzrə prioritetlərə uyğun olaraq bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadəyə, "yaşıl" texnologiyaların tətbiqinin genişləndirilməsinə daha çox diqqət ayrılıb. Bu sahədə bərpaolunan enerji mənbələri potensialına malik ərazilərin müəyyənləşdirilməsi və prioritetləşdirilməsi istiqamətində ölkə üzrə kameral araşdırmalar davam etdirilib. Milli Prioritetlər BMT-nin "Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf sahəsində Gündəlik"dən irəli gələn öhdəliklərin icrası istiqamətində də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycanın ümumi elektrik enerjisi istehsalı gücü 8320,8 MVt, iri su elektrik stansiyaları daxil olmaqla bərpaolunan enerji mənbələri üzrə elektrik stansiyalarının gücü 1687,8 MVt-dır ki, bu da ümumi gücün 20,3 faizini təşkil edir.

2023-cü il ərzində respublikada elektrik enerjisinin istehsalı 29,3 milyard kVt·saat təşkil edib. Bu dövrdə elektrik enerjisinin istehsalı SES-lərdə 1757,2 mln. kVt·saat, digər mənbələr (KES, GES və BMTYZ) üzrə isə 359 mln. kVt·saat olub. İl ərzində külək elektrik stansiyalarında 56,6 mln. kVt·saat, günəş elektrik stansiyalarında 79,4 mln. kVt·saat, Bərk Məişət Tullantılarının Yandırılması Zavodunda 223 mln. kVt·saat elektrik enerjisi istehsal edilib. Bərpaolunan enerji mənbələri hesabına istehsal olunmuş elektrik enerjisi ümumi istehsalın təqribən 7 faizini təşkil edib.

Bundan başqa, bərpaolunan enerji mənbələri hesabına elektrik enerjisi istehsalı üçün mümkün potensialın qiymətləndirilməsi və bu potensialdan istifadə məqsədilə atılacaq addımların və yerinə yetiriləcək tədbirlər üzrə bir sıra işlər həyata keçirilir. Bərpaolunan enerji mənbələri potensialına malik ərazilərin müəyyənləşdirilməsi və prioritetləşdirilməsi istiqamətində 8 ərazi seçilmişdir. Seçilmiş 3 ərazidə pilot layihələrin həyata keçirilməsi ilə bağlı artıq müvafiq tədbirlər görülür. Külək enerjisi ilə müqayisədə ölkənin bütün ərazisində mövcud olan günəş enerjisi potensialından, kənd təsərrüfatına yararsız torpaqlardan istifadə edilməsi, bərpaolunan enerji mənbələri üzrə elektrik enerjisi istehsalı güclərinin paylaşdırılması üçün növbəti illərdə regionlarda layihələrin həyata keçirilməsi planlaşdırılır. Seçilmiş və prioritetləşdirilmiş bərpaolunan enerji mənbələri üzrə yüksək potensiala malik ərazilərdə hərrac vasitəsilə investisiya qoyuluşu istiqamətində işlər davam etdirilir. Hazırda Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) ilə "Azərbaycanda bərpaolunan enerji hərraclarının keçirilməsinə dəstək" layihəsi həyata keçirilir. Layihə çərçivəsində hərrac qaydaları, onun üçün şərtlər toplusu, həmçinin elektrik enerjisinin alqı-satqı müqaviləsi, ixtisas uyğunluğunun müəyyənləşdirilməsi üzrə təkliflər sorğusu sənədinin hazırlanması təmin ediləcək. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 25 dekabr 2023-cü il tarixli Qərarı ilə Qaradağ rayonu Pirsaat qəsəbəsi ərazisində yerləşən 300.77 hektar torpaq sahəsi GES tikintisi məqsədilə bərpaolunan enerji mənbələrinin ərazisi kimi müəyyən edilmişdir. Ölkəmizdə görülən bu tədbirlərin hər biri Azərbaycanın COP29-a mükəmməl şəkildə hazır olduğunun əyani göstəricisidir.